

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «Економіка логістики»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Логістика

За темою № 1 - Логістика як об'єкт господарювання

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: голова циклової комісії економіки та управління, к.е.н., спеціаліст
вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук,
професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

План лекцій:

1. Роль та місце логістики у підприємницькому середовищі.
2. Логістична діяльність у ринково розвинутих країнах і країнах, які розвиваються.
3. Об'єктивні фактори й особливості розвитку логістики в Україні.
4. Роль державних інституцій у розвитку логістики в Україні. с/р
5. Логістична інфраструктура в системі ринкової інфраструктури с/р

Ключові терміни та поняття: логістика; логістика підприємства; логістичні системи; ланцюги поставок; Європейська логістична асоціація; ринок логістичних послуг; контрактна логістика; державні програми; інфраструктурні проекти розвитку транспорту; ринкова інфраструктура; логістична інфраструктура.

Рекомендована література:

Основна:

1. Логістика. Основи теорії: підручник / Є.В. Крикавський.- 2-ге вид. – Львів: Вид-во Нац.ун-ту «Львівська політехніка»(Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ –захід»),2006.-456 с.
2. Тюріна Н.М. Логістика: навчальний посібник. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. - Київ: Центр учбової літератури, 2020. - 392с.
3. Шевців Л. Ю., Петецький І. Логістичні витрати підприємства. Монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 244 с.
4. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент : Підручник / За ред. д-ра екон. наук проф. В. С. Пономаренка. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 482 с.
5. Чухрай Н., Гаврись Я., Гірна О. Кадри в маркетингу та логістиці : Монографія / За ред. д-ра екон. наук проф. Н. Чухрай. – Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2010. – 228 с.
6. Посилкіна О.В. Виробнича логістика : Навч. посібник / О.В. Посилкіна, Р.В. Сагайдак-Нікітюк, О.В. Доровський, Г.В. Кубасова. – Харків: Вид-во НФаУ, 2009. – 364 с.
7. Смирчинский В.В. Логістика: навч.-метод. посіб. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 264 с.
8. Сумец А. М. Логистика: Учебное пособие. – К.: «Хай-Тек Пресс», 2008. – 320 с.
9. Алькема В. Г., Сумець О. М. Логістика: теорія та практика: Навч. посібник . – К.: ВД „Професіонал”, 2007. – 216 с.
10. Денисенко М. П., Левковець П. Р., Михайлова Л. І. та ін. Організація та проектування логістичних систем: Підручник / за ред. проф. М. П. Денисенка, проф. П. Р. Лековця, проф. Л. І. Михайлової. — К: Центр учбової

літератури, 2010. — 336 с.

11. Чухрай Н. І. Логістичне обслуговування: Підручник. - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2006. - 292с.

12. Крикавський Є.В., Чернописька Н.В. Логістичні системи: Навч. посібник. - Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2009. - 264 с.

13. Крикавський Є. В. Маркетинговий менеджмент . Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, І. О. Дейнега, О. В. Дейнега, І. Ф. Лорві. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 380 с.

14. Крикавський Євген, Логістика для економістів. Підручник. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 476 с.

15. Є. В. Крикавського, Логістичний менеджмент. Навчальний посібник / О. Є. Шандрівська, В. В. Кузяк, Н. І. Хтей. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 192 с.

16. Є. В. Крикавського, Логістичний менеджмент. Навчально-методичний посібник / О. Є. Шандрівська, В. В. Кузяк, Н. І. Хтей. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 196 с.

17. Є. В. Крикавського, О. А. Похильченко, ЕКОНОМІКА ЛОГІСТИКИ. Навчальний посібник / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, Н. В. Чернописька, О. С. Костюк, Н. Б. Савіна, С. М. Нікшич, Л. Я. Якимишин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 640 с.

18. Чухрай Наталія, Логістичне обслуговування. Підручник. Друге видання. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2006. 292с.

19. Васелевський М. Економіка логістичних систем. Монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, М. Довба, О. Костюк, Є. Крикавський, С. Кубів, С. Леонова, П. Малолєпші, О. Мних, С. Нікшич, І. Петецький, О. Попко, І. Рикованова, Н. Савіна, Л. Сопільник, Н. Чернописька, Л. Юрченко, Л. Якимишин, Л. Янковська; За наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2008. 596 с.

20. Логістика та управління ланцюгами поставок. Крикавський Є. Видавництво Львівська політехніка. 2020. 848с.

Додаткова:

21. Zeng A. Z. Developing a framework for evaluating the logistics costs in global sourcing processes: An implementation and insights / A. Z. Zeng, C. Rossetti // International Journal of Physical Distribution & Logistics Management. – 2003. – Vol. 33, № 9. – P. 785–803.

22. CSCMP Supply Chain Management | Council of Supply Chain Management Professionals [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://cscmp.org/about-us/supply-chain-management-definitions>.

23. Данько Т. В. Аналіз рівня зрілості ланцюгів постачання українських

підприємств високотехнологічного машинобудування / Т. В. Данько, К. Р. Пелюхня, К. С. Зіміна // Вісник НТУ «ХПІ». – 2014. – № 4 (1047). – С. 44–53.

24. Карпенко Г. П. Логістичні термінологічні студії в Україні / Г. П. Карпенко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. – 2013. – № 14. – С. 191–196.

25. Яковлєв А. І. Удосконалення методичних засад управління витратами на промислових підприємствах / А. І. Яковлєв // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 7. – С. 17–19.

26. Сачинська Л. В. Управління логістичними витратами підприємства / Л. В. Сачинська // Маркетинг та логістика в системі менеджменту: тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.). – 2012. – С. 382–383.

27. Окландер М. А. Логістика / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.

28. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік / М. В. Рета // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 155–158.

29. Помірко Н. М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві / Н. М. Помірко // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2010. – № 669. – С. 99–107.

30. Гаврись О. М. Фасетна класифікація логістичних витрат промислових підприємств / О. М. Гаврись, В. І. Ковшик // Економічний аналіз. – 2014. – Vol. 16, № 2. – С. 90–97.

31. Hua S. Logistics cost and supply chain performance evaluation / S. Hua, Y. Kai // Supply Chain Perspectives and Issues in China. – Hong Kong : Fung Global Institute Limited and Fung Business Intelligence Centre, 2013. – P. 127–144..

32. Krajnc J. Activity-based Management of Logistic Costs in a Manufacturing Company: A Case of Increased Visibility of Logistics Costs in a Slovenian Paper Manufacturing Company / J. Krajnc, K. Logožar, B. Korošec // PROMET - Traffic&Transportation. – 2012. – Vol. 24, № 1. – P. 15–24.

33. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок: Навч. посібник / Є. Крикавський, О. Похильченко, М. Фертч. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 844 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

34. Офіційний сайт Координаційної ради з логістики. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.madi.ru/logistics>

35. <http://www.management.com.ua/ims/ims002.html> - інформація про систему планування матеріальних потреб виробництва (MRP).

36. Офіційний сайт Міжнародної ради з логістики. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sole.org> – SOLE.

37. <http://www.management.com.ua/qm.shtml> - концепція загального менеджменту якості.

38. Офіційний сайт Європейської логістичної асоціації. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.elalog.org> - ELA.

39. Supply Chain Digest (новини зі світу управління ланцюгами поставок) [Електронний ресурс] - Режим доступа : <http://scdigest.com/>. – Назва з екрану.

Текст лекції

1. Роль та місце логістики у підприємницькому середовищі.

Економіка логістики – це економічні відносини, що виникають в економічному просторі логістики.

Під економічним простором розуміємо насичену територію, що вміщує велику кількість об'єктів та зв'язків між ними.

Серед **об'єктів економічного простору** можна виділити підприємства промисловості, торгівлі та сфери послуг, логістичні потужності (транспортні, складські, термінальні), транспортні комунікації, телекомунікаційні системи. Усі вони взаємодіють відповідно до просторової (територіальної) структури економіки та просторової організації господарських одиниць, що об'єднуються матеріальними та такими, що супроводжують їх, інформаційними та фінансовими потоками.

З позиції бізнесу логістика передовсім спрямована на підтримку реалізації корпоративної стратегії компанії з оптимальними витратами матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, енергетичних ресурсів.

Оптимальні стратегічні рішення менеджмент фірми може приймати як за критерієм мінімуму повних витрат – тоді фірми мають можливість вивільнити фінансові кошти на додаткові інвестиції в нові виробничі технології, обладнання, інформаційно-комп'ютерні системи, рекламу, маркетингові дослідження, так і за ключовими факторами бізнесу, як час виконання замовлення і якість сервісу.

Логістика здатна пов'язати воєдино і поліпшити взаємодію між базовими сферами бізнесу компанії, як постачання, виробництво, маркетинг, дистрибуція, організація продажів, з одного боку, і оптимізувати міжорганізаційні взаємовідносини з постачальниками, споживачами та логістичними посередниками.

За дослідженнями Європейської логістичної асоціації (The Alliance for European Logistics (ELA)) до секторів організацію роботи яких неможливо уявити без логістичної складової, зараховують: харчову промисловість, роздрібну торгівлю, електронну промисловість, автомобіле і літакобудування, енергетику, металургійну промисловість, медичну галузь та фармацевтику.

За оцінками фахівців, застосування концепції логістики, призводить до:

- Скорочення витрат запасів
- Скорочення термінів доставки
- Підвищення рівня обслуговування

Підвищення
прибутку та
рентабельнос

- **Скорочення загальної тривалості виконання замовлень**

Європейська комісія з логістики вантажопотоків у Європі визнає важливість логістики у підвищенні конкурентоспроможності Європи і процесів ефективності бізнес процесів.

Значна частка економічного ефекту досягається за рахунок **скорочення запасів** на усьому шляху руху матеріального потоку.

За даними Європейської промислової асоціації, наскрізний моніторинг матеріального потоку забезпечує скорочення матеріальних запасів на 30-70%.

Скорочення запасів під час використання логістики забезпечується високим ступенем узгодженості дій учасників логістичних процесів, підвищенням надійності поставок, раціональністю розподілу запасів.

Ще однією складовою економічного ефекту від застосування логістики утворюється внаслідок **скорочення часу переміщення товарів по логістичному ланцюгу**.

За матеріалами економічної і соціальної ради ООН, на виробництво товарів припадає лише 2% загального часу виготовлення товару.

Решта часу – це постачання сировини, матеріалів, доставка їх безпосередньо на місце виробництва, переміщення потоків незавершеного виробництва (внутрішньозаводські переміщення), переміщення готової продукції на склад, її зберігання, транспортування, операції завантаження, перевантаження та відвантаження. Понад 95% часу обороту припадає на логістичні операції. Скорочення цієї складової дає змогу прискорити оборотність капіталу, а отже, відповідно збільшити прибуток на одиницю часу та знизити собівартість продукції.

Економічний ефект від застосування логістики виникає від **зниження транспортних витрат**. Логістика дає змогу оптимізувати маршрути руху транспорту, досягти узгодження графіків поставки, скорочення холостих пробігів, поліпшення інших показників використання транспорту.

Логістичний підхід створює умови для покращення інших показників функціонування логістичної системи, вдосконалює організаційну структуру, підвищує взаємний зв'язок окремих елементів, поліпшується керованість.

Сукупний економічний ефект від використання логістики, перевищує суму ефектів від покращення перерахованих показників. Це пояснюється виникненням у логістично організованих систем так званих інтегративних властивостей, тобто якостей, які притаманні всій системі, але не властиві жодному з її елементів окремо.

Інтегративні якості логістичних систем – це здатність реалізовувати кінцеву мету, яка отримала назву «семи правил логістики», що відповідає вище окресленій дефініції «7R».

2. Логістична діяльність у ринково розвинутих країнах і країнах, які розвиваються.

У розвинених країнах Європи та Америки тривалий час функціонують різні національні товариства, організації, асоціації, консультативні ради з логістики.

Об'єднання національних асоціацій логістики зумовило появу Європейської логістичної асоціації (The Alliance for European Logistics (ELA)). До її складу входять понад 20 національних асоціацій європейських держав. Метою її створення є координація досліджень та розробок у галузі логістики. Також активно діють інституції з різноманітними інформаційними пропозиціями щодо вирішення логістичної проблематики, підготовки фахівців з логістики та професійні логістичні організації.

Приклад професійних логістичних організацій:

1. Рада логістичного менеджменту;
2. Канадська асоціація логістичного менеджменту;
3. Американське товариство з контролю за виробництвом та запасами;
4. Американське товариство транспорту та логістики;
5. Асоціація транспортного права, логістики та політики;
6. Міжнародне логістичне товариство;
7. Форум з дослідження проблем перевезення;
8. Наукова та освітня рада зі складських процесів;
9. Асоціація логістики України та Росії.

В Європейському союзі логістика розглядається як один з найбільших промислових секторів з погляду доходу та як важливий партнер з постачання послуг для всіх економічних суб'єктів європейської та глобальної сфер.

Еволюція логістики в Європі

Період	Роль
1970 - 1980	Транспортування, складування
1980 - 1990	Логістика як багатогранна функція – оптимізація міжнаціональних зав'язків
1990 - 2000	Побудова/оптимізація ланцюгів доданої вартості (CRM)
2000 - дотепер	Інтернаціоналізація ланцюгів доданої вартості, зростання обсягів послуг та контрактної логістики

Базовою тенденцією у 2011 р., характерною як для європейського ринку, так і для світового, стало зростання питомої ваги контрактної логістики у загальній місткості ринку, логістичних послуг.

Ринок логістичних послуг репрезентують кілька сегментів:

1 перший – передбачає поділ на такі сегменти: транспортно-експедиційні послуги; комплексні логістичні рішення; управління ланцюгами поставок;

2 другий - передбачає поділ на такі сегменти: з міжнародної та внутрішньої експрес-доставки; з комплексних перевезень приватного та службового майна; з міжнародних і внутрішніх перевезень вантажів;

3 третій – передбачає поділ на такі сегменти: експедиція, транспорт, логістика.

Частка ЄС на світовому ринку логістичних послуг є найбільшою – 27,5%. Країни Північної Америки – 26,7%, країн азіатсько-тихоокеанського регіону – 19%, решта світу – 26,8%.

В розвинених країнах актуальність впровадження логістики підтверджується зростанням її ролі у формуванні валового внутрішнього продукту; зростанні витрат на цю галузь; прискореному в останні роки зростанні обсягів вантажоперевезень; зростанні зайнятості в цій сфері та все більшою увагою громадськості не тільки до питань економічності бізнес діяльності, але і її екологічності.

Загалом у промислово розвинених країнах відбувається теоретична розбудова логістики в напрямі формування відповідного інструментарію, уніфікованих логістичних рішень.

3. Об'єктивні фактори й особливості розвитку логістики в Україні.

Таблиця 3.1

Етапи розвитку логістики в Україні

Етап	Роки	Особливості та характерні тенденції
1	2	3
1. Створення передумов розвитку логістики	Кінець XX ст. – 1991 - 1999 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - Перехід до ринкових умов господарювання; - Виробнича інфраструктура, для якої характерними є високі питомі витрати на виробництво та розподіл товарів; - Падіння торгових бар'єрів; - Прихід на ринок міжнародних корпорацій; - Зростання міжнародної торгівлі; - Посилення конкуренції; - Розвиток дистрибуції.
2. Формування логістики	2000 – 2005 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання обсягів вантажопотоків через кордони України; - Досягнення зрілості багатьма ринками, що змінило характер конкуренції в напрямку підвищення рівня логістичного обслуговування; - Пошук виробниками шляхів зниження витрат у виробництві та дистрибуції; - У багатьох галузях розвивається ланцюг створення вартості; - Розвиток нових ринків, на яких використовуються нові підходи та інструменти бізнесу, зокрема логістичні; - Поява перших вітчизняних логістичних операторів; - Експансія міжнародних логістичних операторів; - Зацікавленість українським ринком з боку міжнародних девелоперів; - Початок будівництва професійних складських приміщень класу А та В; - Нестача фахівців з логістики.
3. Стрімкий розвиток логістики	2006 – 2008 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - Подальше зростання зовнішньоекономічних вантажопотоків через кордон України; - Залучення України до ланцюгів поставок глобальних фірм, які працюють у сегменті FMCG (Procter & Gamble, Henkel, Coca-Cola, Nestle, Danone, Mars); - Зростання попиту на якісні логістичні послуги та комплексні логістичні рішення; - Стандартизація вантажних одиниць та транспортних засобів, контейнеризація;

		<ul style="list-style-type: none"> - Зростання оборотів національних логістичних операторів та їх міжнародних конкурентів; - Реалізація кількох великих інвестиційних проектів у сегменті професійних складських приміщень; - Вплив розвитку логістики на розвиток виробництва/дистрибуції транспортно-складського обладнання. Нових видів тари та упаковки. Автоматизованих систем управління; - Складність із підбором кваліфікованих фахівців у сфері логістики.
4. Криза	2008 – 2009 рр.	<ul style="list-style-type: none"> - Зменшення вантажопотоків через кордон України; - Замороження будівництва складських об'єктів; - Падіння рентабельності, особливо в сегменті складських послуг.
5. Стабільний розвиток логістики	2010 р. – дотепер	<ul style="list-style-type: none"> - Поступове відновлення вантажопотоків; - Розвиток роздрібних торговельних мереж; - Відкриття нових складів класу А і В; - Розвиток вузькоспеціалізованих напрямів (фармацевтична логістика. Агрологістика, логістика небезпечних вантажів); - Розвиток логістики інтернет-магазинів; - Широке впровадження ІТ-технологій; - Поширення інновацій у системі вантажооброблення; - Активність галузевих асоціацій та об'єднань, зокрема: Української логістичної асоціації, Української асоціації логістики, Української ліги логістики та складування, Асоціації міжнародні експедиторів.

Логістика в Україні розвивається відповідно до світових тенденцій та значно впливає на економічний потенціал країни, стимулює розвиток суміжних, взаємопов'язаних та і взаємодоповнюючих галузей.

Водночас, незважаючи на інтенсифікацію темпів розвитку, ступінь реалізації наявного потенціалу українського ринку професійної логістики залишається поки що на низькому рівні.

Індекс ефективності логістики (рейтинг в діапазоні від 1 (низький) до 5 (дуже високий)), що відображає якість торговельної та транспортної інфраструктури.

Для структури українського ринку логістичних послуг характерна незбалансованість:

- Транспортні послуги становлять приблизно 90%;
- Складські 8%;
- Експедиційні 2%;
- Управління ланцюгами поставок 1%.

Загалом українські компанії, які надають логістичні послуги, можна класифікувати як за видами діяльності, так і за комплексністю логістичних послуг, масштабами та іншими ознаками. Важливим фактором є наявність у логістичного оператора власних активів. Компанії, які їх мають, здійснюють переважно вантажні перевезення автомобільним, повітряним і морським транспортом, а сфера діяльності інших – це здебільшого забезпечення транспортування й зберігання вантажів, тобто посередницькі функції між відправниками вантажу і транспортними компаніями. Отже, поява провайдерів логістичних послуг – наступний логічний крок у розвитку ринку логістичних послуг, що, безперечно, повинно бути підкріплено попитом з боку споживачів.

Вітчизняний ринок логістичних послуг репрезентують 5 сегментів:

- **Транспортно-експедиційні послуги;**

- Професійні складські послуги;
- Експрес-доставка;
- Комплексні логістичні рішення (контрактна логістика);
- Управління ланцюгами поставок.

Сегмент транспортно-експедиційних послуг

Основні тенденції у сфері вантажних перевезень на ринку логістичних послуг:

- Прямування ринку до посилення конкуренції, внаслідок чого ймовірна стабілізація транспортних тарифів на одному рівні більшістю операторів;
- На внутрішньому ринку відбувається перерозподіл на користь малотоннажних перевезень, натомість під час зовнішніх перевезень перевага надається великотоннажним транспортним засобам;
- Інтенсивний розвиток торгівлі, зокрема електронної, спричиняє збільшення попиту на експрес-доставку.

Сегмент професійних складських послуг.

Розвинута складська інфраструктура, використання новітніх технологій та якісне обслуговування істотно впливають на ефективність комерційної діяльності, зокрема на роботу дистриб'юторської мережі.

Ринок складської нерухомості на цьому етапі розвитку поділяється безпосередньо на склад і комплекс логістичних послуг. Перелік послуг, що їх надають логістичні центри, постійно збільшується, а з конкуренцією відповідно зростає їхня якість.

Основними факторами конкурентоспроможності складських комплексів:

- Місце розташування (найчастіше є домінантним). Логістично доцільним є розміщення складських комплексів на околицях, у приміській смузі біля інтенсивних транспортних артерій;
- Технічний стан та оснащеність. Використання сучасного складського устаткування, наявність вантажо-розвантажувальних механізмів та конструкцій, автоматизовані системи управління складом, та інші технології істотно підвищують якість складських послуг;
- Наявність необхідних комунікацій (змінюється залежно від класу приміщення). Базовими для більшості складів є опалення, водопостачання та телефонний зв'язок, рідше газ, вентиляція та кондиціонування.
- Під'їзді шляхи. Вони доповнюють логістично вигідне місце-розташування, а також є важливим чинником під час обслуговування великої кількості вантажів та під час роботи з великотоннажним транспортом. За таких умов автомобільні, залізничні та річкові є основними шляхами.

Сегмент контрактної логістики:

Цей сегмент якнайкраще репрезентує поширення логістики на вітчизняному ринку, а також демонструє щорічний приріст у середньому на 10-

15%. Аналіз п'яти конкурентних сил сегменту контрактної логістики дав змогу вийти на такі основні показники та залежності:

- Реальний розмір цього сегменту становить 1,6 млрд дол. США;
- Темпи приросту є вищі за середньогалузеву;
- Основними драйверами розвитку цього сегменту є: а) розвиток міжнародної торгівлі, який сприяв присутності на українському ринку майже усіх великих світових виробників; б) розвиток роздрібних мереж; в) розвиток онлайн-торгівлі;
- Цей сегмент перебуває на стадії життєвого циклу галузі (ЖЦГ) – розвитку;
- Структура і масштаби конкуренції визначаються транснаціональними компаніями з відомими брендами, більшість з яких є піонерами ринку логістичних послуг і вважаються певним стандартом цього ринку;
- В Європі частка ринку «контрактної логістики» становить 33-35% і операційний прибуток 3PL- операторів і Західній Європі коливається на рівні 0,5-5%. В Україні операційний прибуток з 3PL- операторів коливається на рівні 30-50%, що свідчить про привабливість та перспективність розвитку цього сегменту логістики.

Загалом кількість основних чинників логістичних компаній та логістичних операторів в Україні невелика порівняно із розвинутими країнами, де їх кількість вимірюється сотнями. Водночас у перспективі експерти прогнозують подальшу стабілізацію ринку логістики в Україні із щорічними темпами зростання 6-9%.

Основним стимулом цього є зростання попиту на комплексні послуги, що призводитиме до об'єднання, зокрема, експедиторів і складських операторів. Оскільки системний підхід до клієнтів і здатність організувати інтегроване обслуговування на всій території країни є визначальними чинниками майбутньої конкурентоздатності логістичних операторів.

4. Роль державних інституцій у розвитку логістики в Україні. с/р

Узагальнюючи проведений аналіз та оцінку сучасного рівня розвитку ринку логістичних послуг України, можемо виділити основні проблеми, які стримують його розвиток і зростання:

- Недостатнє оновлення основних засобів у галузях виробничої інфраструктури, невідповідність їхнього технічного рівня сучасним і перспективним вимогам;
- Відсталість транспортної інфраструктури та низький рівень міжгалузевої координації у розвитку цього виду інфраструктури, що призводить до роз'єднання єдиного транспортного простору, нераціонального використання ресурсів і зниження ефективності використання транспорту;
- Низький рівень розвитку складського господарства, механізації та автоматизації складських послуг;

- Недостатня ефективність фінансово-економічних механізмів, що стимулюють надання інвестицій на розвиток логістики в Україні;
- Недостатній обсяг і рівень кадрової підготовки.

Участь державних органів управління в підтримці логістичної діяльності має відбутися через використання фінансово-кредитних важелів, реалізацію координаційних функцій, виконання цільових програм, щоб підвищити ефективність і роль логістичних структур, економічну зацікавленість у розширенні та інтенсифікації послуг, що надаються, економити фінансові та матеріальні ресурси.

Організація державного регулювання і підтримки логістичної діяльності повинна забезпечити: розроблення і реалізацію державної підтримки розвитку процесів руху товарів; регулювання формування і функціонування інфраструктури товарних ринків на основі використання методів стратегічного, опосередкованого та індикативного планування; координацію процесів руху товарів і діяльності суб'єктів виробництва з організації та здійснення товарного руху. Державні органи управління мають також аналізувати та прогнозувати товарні ринки, підтримувати розвиток логістичних структур для обслуговування виробництва і торгівлі та підвищення ефективності.

Треба зауважити, що регулювання та підтримка логістичної діяльності з боку державних органів влади має переваги та вигоди для національної економіки. По-перше, можна досягти підвищення конкурентоспроможності економіки завдяки підтримці сучасної логістичної діяльності, оскільки вона забезпечує комплексну логістику постачання центрів виробництва, оптимізацію складських запасів і вивільнення фінансових ресурсів, комплексну логістику розподілу товарів від центрів виробництва до центрів споживання. По-друге, зниження частки сукупних витрат на просування товарів і вантажів; зниження рівня інфляції за рахунок зменшення логістичних витрат; підвищення інвестиційної привабливості проектів з розташування виробництв на території України.

Сьогодні державно-правове регулювання логістичної діяльності в Україні реалізується через систему нормативно-правових актів, основні з яких у сфері транспорту наведені:

- ЗУ «Про транспорт»;
- ЗУ «Про автомобільні дороги»;
- ЗУ «Про дорожній рух»;
- ЗУ «Про автомобільний транспорт»;
- ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення надмірного державного регулювання у сфері автомобільних перевезень»;
- ЗУ «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг»;
- Наказ Мінтрансу України «Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні»;
- ЗУ «Про транспортно-експедиційну діяльність»;

- ЗУ «Про залізничний транспорт»;
- ЗУ «Повітряний кодекс України»;
- ЗУ «Про відповідальність за повітряні перевезення пасажирів через державний кордон України без належних документів для виїзду в Україну»;
- Кодекс торговельного мореплавства України;
- ЗУ «Про поштовий зв'язок»;
- ЗУ «Про прикордонний контроль»;
- ЗУ «Про Генеральну схему планування території України»;
- ЗУ «Про перевезення небезпечних вантажів»;
- ЗУ «Про пожежну безпеку»;
- ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища».

Серед головних проблем розвитку транспортної інфраструктури можна виділити такі:

- Недостатнє бюджетне фінансування програм модернізації й будівництва об'єктів інфраструктури;
- Слабкість механізмів залучення приватних інвестицій в інфраструктурні проекти;
- Значний знос основних фондів.

5. Логістична інфраструктура в системі ринкової інфраструктури с/р

Ринкова інфраструктура – це сукупність підприємств, установ, організацій, які забезпечують стабільний розвиток і функціонування ринкового механізму регулювання економіки, безперервний рух товарів та послуг у різних сферах суспільного відтворення.

Концепції ринкової інфраструктури:

1. Концепцію накладних витрат;
2. Інституціональну концепцію;
3. Маркетингову концепцію;
4. Розподільну концепцію;
5. Логістичну концепцію. (Табл. 5.1)

Таблиця 5.1

Порівняльна характеристика наукових підходів до розуміння ринкової інфраструктури

Концепції ринкової інфраструктури	Підходи до розуміння сутності ринкової інфраструктури	Основні конструктивні ідеї, що містяться в концепціях
Концепція накладних витрат	Ринкова інфраструктура – система загальних умов розвитку ринку з метою створення сприятливого економічного клімату для	Створення комплексу економічних умов для функціонування товарного обігу і розвитку комерційної діяльності

	функціонування приватного капіталу	
Інституціональна концепція	Ринкова інфраструктура - система взаємодіючих агентів сфери обігу, яка забезпечує торгово-економічні зв'язки між виробництвом і споживачем	Вибір інституціональних форм організації ринкової інфраструктури і формування механізму взаємодії ринкових інститутів
Маркетингова концепція	Ринкова інфраструктура – сукупність видів діяльності, котрі сприяють реалізації товарів на ринку та формуванню нового попиту на товари та послуги	Формування ринкової інфраструктури, котра обслуговує всю систему ринків, на основі пріоритетності інтересів споживача
Розподільна концепція	Ринкова інфраструктура – сукупність видів діяльності, котрі забезпечують рух потоків товарів від виробників до споживачів	Вибір ефективних каналів товароруку й обслуговуючої їх інфраструктури для різноманітних типів ринків
Логістична концепція	Ринкова інфраструктура – система матеріально- технічних засобів, які обслуговують процеси фізичного просування товарів та інформаційні і фінансові потоки в сфері обігу, які опосередковують ці процеси	Раціоналізація транспортно-складських процесів, матеріальних фінансових та інформаційних потоків у сфері обігу

Ринкова інфраструктура відрізняється багатоваріантністю і свободою побудови, враховуючи специфіку регіонів України, з іншого виділяють:

- *Виробничу інфраструктуру* (всі види транспорту, засоби зв'язку, матеріально-технічне забезпечення та систему просування товарів, об'єкти електроенергетики, інформаційні технології);
- *Торгово-посередницьку інфраструктуру* (асоціації оптової торгівлі, комерційні центри, товарні біржі);
- *Фінансово-кредитну інфраструктуру* (комерційні банки та небанківські фінансово-кредитні установи);
- *Економіко-інформаційну інфраструктуру* (інформаційно-маркетингові центри, засоби збору, обробки та передавання комерційної інформації);
- *Економіко-правову інфраструктуру* (арбітражні суди, консультаційно-правові фірми, адвокатські та нотаріальні контори);
- *Зовнішньоекономічну інфраструктуру* (торгово-промислові палати, митні організації).

На основі системного аналізу складу ринкової інфраструктури, з одного боку, та враховуючи підвищений попит на логістичні послуги, з іншого в існуючих класифікаціях ринкової інфраструктури виділити логістичну інфраструктуру і пропонують таке її визначення:

Логістична інфраструктура – це система засобів просторово-часового перетворення логістичних потоків (матеріальних, інформаційних, фінансових, людських), а також сукупність підприємств різних організаційно-правових форм, які створюють організаційно-економічні умови протікання цих потоків за допомогою створення потенціалу відповідних логістичних послуг.

Зовнішні і внутрішні об'єкти логістичної інфраструктури
Технічна інфраструктура транспорту і телекомунікацій

<div> <div> Автодороги Залізничні дороги і станції Морські порти Телеінформаційні мережі і об'єкти </div> <div> Логістичні центри Інфраструктура логістичних процесів в підприємстві <div> Будинки і складські споруди Внутрішні дороги Інше локалізоване устаткування для переміщення продуктів і інформації </div> </div> <div> Аеропорти Порти і річкові дороги </div> </div> <div>допоміжне устаткування для обслуговування лінійних і точкових об'єктів</div>	
Складові логістичної інфраструктури	Показники (питомі значення в розрахунку на одиницю території, населення, валового продукту; відносні значення порівняно із розвиненими країнами)
Технічна	Наявність: <ul style="list-style-type: none"> - автострад - міжнародного автопарку - міждержавного залізничного сполучення - морських (річкових портів) - логістичних центрів
Організаційно-економічна	1 наявність підприємств, які надають спеціалізовані логістичні послуги: <ul style="list-style-type: none"> - транспортно-експедиційні - складські 2 наявність підприємств, які надають комплексні логістичні послуги: <ul style="list-style-type: none"> - логістичні оператори 3PL - логістичні оператори 4PL

Місце логістичної інфраструктури, у моделі функціонування логістичної інфраструктури в системі ринкової економіки. (Рис.5.1).

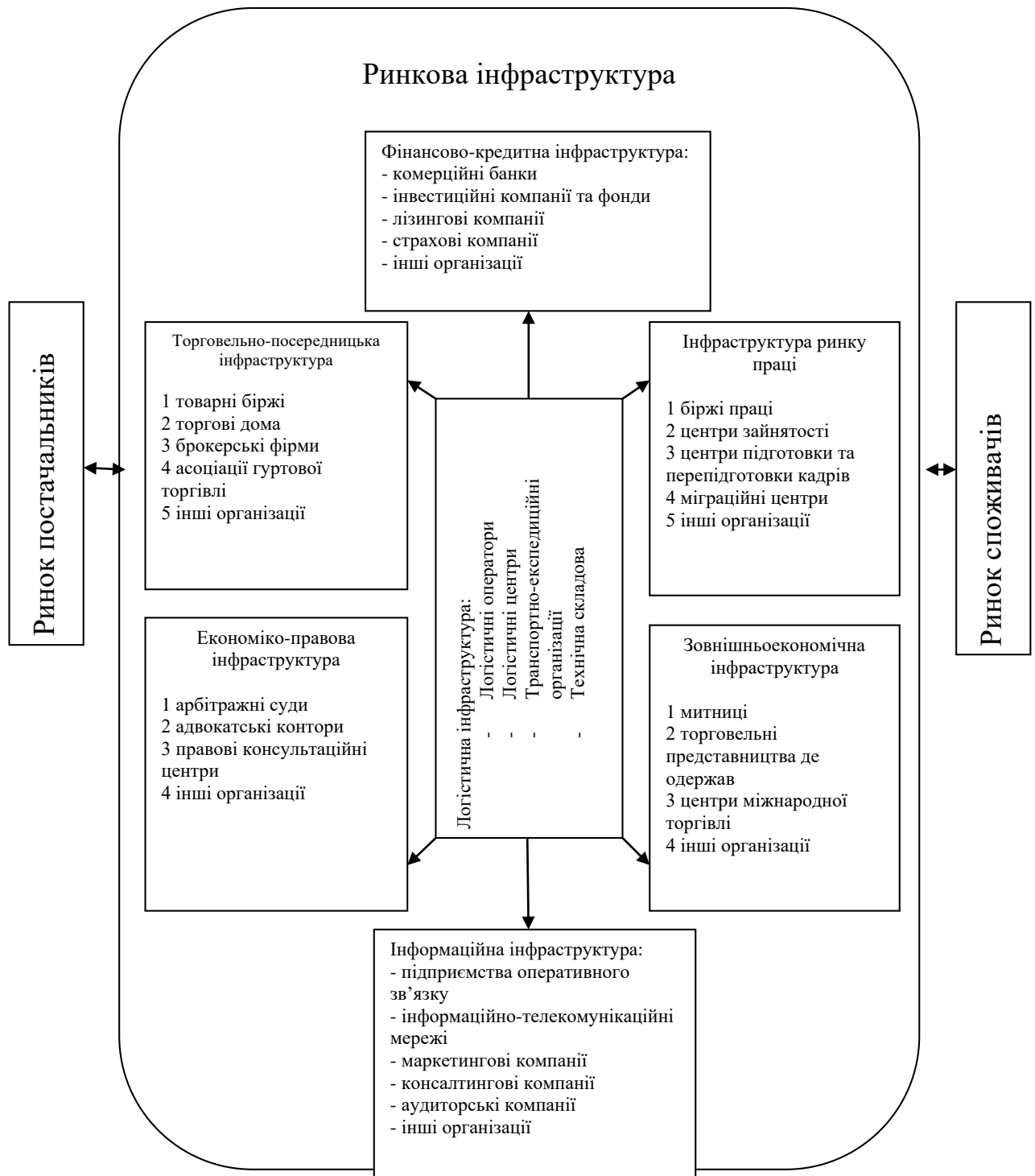

Рис. 5.1 Модель функціонування логістичної інфраструктури в системі ринкової економіки.

Висновки

В умовах загострення конкуренції джерелом конкурентних переваг підприємства стає комплексний підхід до управління підприємством, який, власне, і пропонує логістика завдяки об'єднанню в єдине ціле базових сфер бізнесу та оптимізації міжорганізаційних взаємовідносин підприємства з постачальниками, споживачами та логістичними посередниками.

Логістика – це наука про оптимальне управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптивних системах із синергічними зв'язками.

З позиції бізнесу логістика передовсім спрямована на підтримку реалізації корпоративної стратегії компанії з оптимальними витратами матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, енергетичних та інших видів ресурсів. Завдяки логістиці підприємства досягають скорочення витрат запасів та термінів доставки, підвищення рівня обслуговування, скорочення загальної тривалості виконання замовлень, що в підсумку позитивно впливає на основні фінансові результати та, зокрема, на рентабельність.

Багато промислово розвинених країн визнає важливість логістики у підвищенні національної конкурентоспроможності і конкурентоспроможності бізнесу, зокрема. У країнах Європи, провідною тенденцією розвитку логістики є збільшення витрат на цю сферу, що супроводжується відповідним зростанням частки у ВВП. Також треба зауважити тенденцію до поглиблення теоретичних аспектів логістики в напрямі формування відповідного інструментарію та уніфікованих логістичних рішень і поширення значення логістики не тільки як концепцій управління, але і як філософії управління.

В Україні у сфері логістики протягом останніх десяти років помітні істотні позитивні зрушення, зокрема нарощує темпи та ускладнюється структура ринку логістичних послуг, зростає кількість логістичних компаній та операторів, розширюється спектр логістичних послуг. Загалом вітчизняний ринок логістичних послуг репрезентують п'ять сегментів: транспортно-експедиційні послуги; професійні складські послуги; експрес-доставка; комплексні логістичні рішення (контрактна логістика); управління ланцюгами поставок.

Незважаючи на інтенсифікацію темпів розвитку, український ринок професійної логістики перебуває лише на початку свого становлення. Тому важливого значення набуває державна підтримка логістичної діяльності, зокрема через законодавче урегулювання діяльності, державне інфраструктурне планування, створення пільгових умов для інвестування в інфраструктуру транспортно-складських об'єктів, логістичних центрів тощо, що забезпечило б підвищення ефективності функціонування споживчих ринків, зумовило більшу

доступність товарів за рахунок зниження цін, сприяло би зростанню рівня та якості життя населення України.

Особливого значення з погляду забезпечення ефективного руху матеріальних потоків має удосконалення інфраструктури ринку, зокрема її логістичної складової.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність логістики та визначте відмінність у різних підходах до визначення цього поняття.
2. Проаналізуйте етапи еволюції та трансформації поняття «логістика».
3. Охарактеризуйте основні положення логістики, її об'єкт та предмет дослідження.
4. Визначте стратегічну мету та цілі сучасної логістики, що дають можливість її досягти.
5. У чому полягає значення логістики для бізнесу?
6. Які ефекти генерує логістика у бізнесі?
7. У чому виявляється актуальність впровадження логістики у розвинених країнах світу?
8. Охарактеризуйте рівень розвитку логістики в країнах Європейського Союзу.
9. Охарактеризуйте рівень розвитку логістики в Україні.
10. Які сектори охоплює ринок логістичних послуг в Україні?
11. У чому полягає роль державних інституцій у розвитку логістики в Україні?
12. Які нормативно-правові акти регулюють логістичну діяльність підприємств в Україні?
13. Що являє собою логістична інфраструктура як складова ринкової інфраструктури?
14. Охарактеризуйте основні концепції ринкової інфраструктури.